

Monografia:

RECERCA ETNOGRÀFICA

Coordinador: Delio del Rincón i Igea

Presentació

Delio del Rincón i Igea *

Com és sabut, l'Etnografia és una modalitat d'investigació en Ciències Socials. Enriquida amb aportacions de disciplines afins com poden ser l'Antropologia Cultural i l'Educativa, la Sociologia Qualitativa i la Psicologia Social, s'inscriu en la família de la investigació interpretativa/qualitativa. La proliferació d'investigacions etnogràfiques en l'àmbit educatiu justifica la necessitat d'un tractament monogràfic del tema per caracteritzar millor aquesta modalitat d'investigació i aprofitar al màxim les possibilitats que realment pot oferir.

Els dos primers articles que obren la monografia exploren aspectes essencials que sempre hauria de tenir present aquell que emprengui una investigació etnogràfica. D'una banda, l'article de Rafael Pulido aborda les relacions entre l'etnografia i la investigació educativa en un intent de clarificar certes confusions que sovint apareixen entre educadors i investigadors sobre què és l'etnografia i en què consisteix etnografiar processos educatius. De l'altra, si tenim en compte la intensa implicació de l'etnògraf per penetrar la vida dels participants tot cercant les interpretacions i els significats que atribueixen a la cultura en la qual estan immersos, és obligat plantejar-se les consideracions que ofereixen Remei Arnaus i José Contreras en el seu article. El contingut i l'estil d'ambdós treballs són alhora tan atrevits i engrescadors que constitueixen un repte saludable.

Aquest objectiu de reconstruir la cultura requereix cercar informació, analitzar-la i redactar l'informe d'investigació. Tot i ser conscients que tots tres processos estan íntimament vinculats, donat que un altre article en aquesta mateixa monografia ja farà referència a tècniques com l'entrevista i els qüestionaris, per raons d'espai i amb la finalitat de no reiterar temes que ja es poden trobar amb més facilitat a la literatura existent, hem sol·licitat a Javier Gil, Eduardo García i Gregorio Rodríguez, un article exclusivament centrat en

---

* Professor titular del Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació de la Divisió de CCEE de la Universitat de Barcelona.

Ha publicat en col·laboració *Investigación educativa*, Barcelona: Labor 1992 i *Tècniques d'investigació en Ciències Socials*. Madrid: Dykinson 1995.

Adreça Professional: Departament MIDE, Divisió de CCEE. Universitat de Barcelona. Baldri Reixac, s/n. 08028 Barcelona. Tel. 440 92 00, ext. 3358. Fax 334 91 93.

l'anàlisi de dades i a Remei Arnau un altre sobre la construcció de l'informe etnogràfic. Els primers autors han sistematitzat els components de l'anàlisi en una síntesi rigorosa tot oferint a més una visió nova i creativa d'una qüestió essencial: l'aplicació a l'anàlisi dels recursos informàtics. Quant a l'informe, l'autora esmentada aporta una visió vivencial a partir de l'experiència viscuda i del coneixement elaborat en una recerca etnogràfica.

També presentem tres aportacions que reflecteixen la incidència de l'etnografia en àmbits de la investigació educativa com són *la cultura de la docència i la interacció comunicativa* a l'aula. Com és sabut, l'etnografia pot facilitar l'observació i l'anàlisi de la pràctica educativa actuant com a nexa d'unió entre teoria i pràctica, i com a catalitzador d'una formació reflexiva i autocrítica amb freqüents derivacions cap a la millora de la docència. Des d'aquestes coordenades, Peter Woods descriu les raons per les quals l'*etnografia interaccionista* continua sent rellevant i ofereix suggeriments, en part com a fruit de la dilatada experiència acumulada en el marc d'un programa propi d'investigació etnogràfica. Creiem que les seves directrius constitueixen un avanç significatiu per al desenvolupament professional del professorat. En la mateixa línia, els professors Sergio R. García i Jacobo Ramos han elaborat un article basat en un Seminari recent que Andy Hargreaves impartí a Barcelona, abordant aspectes metodològics en la investigació de la cultura de la docència i donant un renovat impuls als processos d'interacció i negociació entre els estaments implicats en el context escolar. Per últim, d'una manera molt acurada i rigorosa, Amparo Tusón, conjugant la seva àmplia formació com a lingüista i antropòloga, tracta els fets o esdeveniments comunicatius en els escenaris de l'escola i l'aula des de la perspectiva de l'*etnografia de la comunicació*.

Al mateix temps ens ha semblat que el lector interessat a aprofundir més agrairà una bibliografia general comentada sobre investigació etnogràfica en educació. Aquesta tasca ha estat encomanada a Antonio Latorre, gran coneixedor del tema, qui ha sabut trobar el comentari adient que servirà de guia en la difícil empresa de seleccionar la literatura més ajustada als interessos i a les necessitats de cada professional.

Esperem que les aportacions presentades puguin ser d'utilitat per a una gran varietat de projectes etnogràfics que podríem situar al llarg d'un continu que s'estendria des de les polaritats de la *macro-etnografia*, més vinculada a sistemes educatius a nivell estatal amb múltiples comunitats i institucions educatives, fins a la *microetnografia*, que s'ocupa d'aspectes més concrets en el si d'una institució o situació educativa. Creiem que també poden ajudar a les etnografies més *comprehensives*, centrades en el descobriment de la cultura global, l'estil de vida complert d'un col·lectiu, grup o co-

munitat, a les etnografies amb una orientació *temàtica*, caracteritzades per un àmbit d'investigació reduït a un o més aspectes parcials d'una cultura educativa, i a aquelles etnografies guiades per *hipòtesis* prèviament formulades que orienten la selecció inicial del projecte i la informació necessària.

Tant de bo que els treballs presentats tinguin un bon acolliment entre els professionals de l'Educació i que afavoreixin, si més no, un petit avanç en les aportacions d'aquesta modalitat d'investigació educativa tan prometedora.